

11

БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО
ТА
БІБЛІОГРАФІЯ

ХАРКІВ

1971

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ РСР

**БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО
ТА
БІБЛІОГРАФІЯ**

МІЖВІДОМЧИЙ
РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ
ЗБІРНИК

ВИПУСК 11

Редакційно-видавничий відділ
Книжкової палати УРСР
Харків — 1971

Бібліографія в системі суміжних галузей*

Бібліографія і наукова інформація. Якщо відносно розмежування бібліографії і критики, окремих наук, книгознавства питання розв'язуються більш-менш чітко, то розмежування бібліографії і науково-технічної інформації завдання досить складне. Перешкоджає цьому і термінологічна невпорядкованість в обох галузях, і відсутність єдності серед теоретиків у визначенні ними суті науково-технічної інформації (документації)¹.

Автори тут дотримуються різних точок зору щодо практики науково-технічної інформації, а тому і предмету інформатики.

І за рубежем, і у нас деякі автори не безпідставно вважають наукову інформацію сучасною бібліотечно-бібліографічною справою в галузі науки, техніки і виробництва. Існує і протилежна думка, що наукова інформація майже не зв'язана з бібліотечно-бібліографічною справою. Дехто вважає, що бібліотечно-бібліографічна справа є складовою частиною наукової інформації. Існують і прибічники теорії communication sciences (наукового зв'язку), у відповідності з якою бібліотечно-бібліографічна і науково-інформаційна справи, зберігаючи свою специфіку, є самостійними

¹ Слід відзначити, що термін «науково-технічна» (або наукова) інформація, який використовується у нас і вживається радянськими теоретиками замість терміну «документація», не досить вдалий. Він зміщує фактичне становище речей, веде до підміни одних другими. А це збільшує плутанину і обтяжує розгляд питань за суттю. Адже у житті наукову, технічну, політичну, сільсько-господарську, спортивну і будь-яку іншу інформацію безпосередньо здійснюють друк, радіо, телебачення, кіно, система усної пропаганди та інформації, наочні засоби. У країнах світу щоденно випускається 314 млн. примірників газет, десятки мільйонів примірників журналів; населення Землі використовує майже 0,5 млрд. радіоприймачів, 160 млн. телевізорів і т. д. Цими каналами вчені, інженери, лікарі, агрономи та інші одержують відомості про досягнення науки, винаходи, відкриття, про події тощо. Чи можливо все це замінити чимсь іншим і підмінити навіть термінологічно? А саме так й трапилось, коли у нас широко розповсюдилося використання терміну «науково-технічна» інформація замість терміну «документація». Але вживаний термін посів місце у науковому словнику. І тепер справа не в термінах, зміст яких визначається домовленістю, а у розкритті суті явищ.

* Закінчення. Початок див. у збірнику «Бібліотекознавство та бібліографія», № 10, 1971.

складовими частинами communication sciences. Радянські бібліографи недостатньо виклали свої погляди з цих питань і тому на них доцільно зупинитись докладно.

Що ж являють собою «науково-технічна» (наукова) інформація в цілому або її суміжні з бібліографією ділянки?

Науковою інформацією, як дійсно оригінальною діяльністю, визнається збирання, аналітико-синтетична переробка, збереження, пошук і розповсюдження відомостей про відкриття, винаходи, досягнення і висновки науки, техніки, виробництва, торгівлі тощо.

На основі аналізу, виділення та узагальнення відомостей, зосереджених у творах друку, рукописах, усних повідомленнях, фотодокументах, працівники служб наукової інформації повинні створювати вторинні документи — огляди, реферати, фактографічні картотеки, які замінюють первинні документи, а також ДІФ'и (довідково-інформаційні фонди) і забезпечуватимуть видачу фахівцям необхідних фактичних довідок. Підготовка і створення енциклопедій, довідників галузевих, тематичних та проблемних, які комулюють досягнення науки і виробництва, також належать до функцій служб наукової інформації.

У майбутньому, на основі розвитку кібернетики, з цією метою будуть використовуватися найрізноманітніші електронні інформаційно-логічні машини, комп'ютери, машини-перекладачі, машини-референти, стенографи-автомати тощо.

Такі, у загальних рисах, особливості і завдання наукової інформації, суміжні і споріднені з бібліотечно-бібліографічною справою в цілому¹.

Бібліотечно-бібліографічні служби і заклади доносили до фахівців усіх галузей науки і виробництва відомості про досягнення

¹ Деяка частина працівників, яка тлумачить інформатику майже як всеосяжну науку, крім вищезазначених положень, до сфери її завдань включає: дослідження мислення людини, раціоналізацію наукової праці і досліджень, забезпечення науковців новими ідеями, одержання нової наукової інформації на основі переробки, «переплаву» досягнень, створення технічних засобів інформації, математичну і прикладну лінгвістику, майже всі проблеми поліграфії, навіть кібернетику, наукознавство, психологію, теорію пізнання і багато іншого, з чим так або інакше пов'язана наукова інформація і що використовується в її системі, хоча насправді давно вже є самостійними явищами і предметами інших наук. Таке поширене розуміння предмету інформатики характерне і для першого значного радянського видання — «Основи научной информации» (М., 1965) О. І. Михайлова, А. І. Чорного, Р. С. Гіляревського, і для другого видання цієї книги — «Основи информатики» (М., 1968). Про необхідність уточнення сфер цього предмету свідчить, наприклад, найважливіше зауваження академіка О. Н. Несміянова, висловлене у передмові до першого видання книги «Основи научной информации» відносно її завдань. Спростовуючи деякі претензії, він тут прямо вказав, що науково-інформаційна служба ніколи не звільнить дослідників від необхідності читання науково-технічної літератури в оригіналі, але вона спроможна і повинна позбавити дослідника від витрачання часу на пошук та збирання останньої. Справа інформаційних органів — пошук і концентрування (функція геолога та інженера-збагачувача), а завоювання — «виплав металу» — завжди справа самого вченого.

науки, техніки і виробництва, повідомляли їх про будь-які відкриття, винаходи, підсумки наукових досліджень, дослідно-конструкторських робіт, пропагували все краще в усіх галузях знань і виробництва.

Недоліки ж в цій справі існують незалежно від бібліотечно-бібліографічних методів або обмеженості їх. А тому ігнорувати, принижувати або спростовувати можливість і необхідність діяльності бібліотек у цьому напрямку — значить навмисно ошукувати необізнаних, завдавати шкоду справі пропаганди досягнень науки і техніки бібліотеками і бібліографічною службою. Але саме таке трапилося у відомих радянських інформатиків, коли вони у згаданій книзі з метою «відмежування» від бібліотечно-бібліографічної справи (а не розмежування з нею), фактично всі головні бібліотечно-бібліографічні методи включили до складу наукової інформації, а бібліотечно-бібліографічну справу оголосили «мало-ефективною», «недостатньою» для науки, техніки і виробництва.

Відміна бібліотечно-бібліографічної справи (зокрема, радянської) від наукової інформації зовсім не в тому, що, мовляв, їй не властивий міцний зв'язок з науковою роботою і виробництвом, що для своєї мети у цій справі неможливо застосовувати сучасні технічні засоби пошуку або множення матеріалів і що бібліотеки не використовують рукописів і інших недрукованих документів.

Помилковим є і твердження окремих інформатиків про те, що збирання, зберігання, класифікація і подібні операції з первинною документацією в бібліотеках здійснюються з іншою метою порівняльно з службами наукової інформації. Вся історія бібліотечної справи і бібліографії характеризується їх міцними зв'язками з наукою, технікою, виробництвом, культурою, освітою. І сама наукова інформація, як форма діяльності, народилася у надрах бібліотечно-бібліографічної справи і в наш час здійснюється лише її відгалуження від цієї справи. Проте ряд і радянських авторів-інформатиків з метою обґрунтування самостійності наукової інформації і відсутності в ній будь-якої єдності з бібліотечно-бібліографічною справою, шукаючи відмінності навіть там, де їх неможливо знайти, дійшли до «висновку», що бібліотеки і органи інформації — інститути сучасного суспільства — покликані задовольняти різні його потреби.

Прихильники цієї точки зору прийшли навіть до висновку, що основні завдання бібліотек і служб інформації є різними, майже протилежними. Тоді вони і функції, що їх завжди виконували бібліотечно-бібліографічні заклади (наприклад, відповіді на запитання: «що являє собою зміст певних публікацій», «в яких публікаціях зосереджена інформація з тієї або іншої теми або предмету») оголошують невластивими або не головними для бібліотечно-бібліографічної справи.

Такі висновки окремих теоретиків наукової інформації лише

заплутують, але не вирішують проблему про відміну її від бібліотечно-бібліографічної справи.

У протилежність науковій інформації бібліотечна справа і бібліографія не ставлять перед собою мети заміни первинних документів (книг, журналів, газет, фотодокументів та інших оригінальних джерел інформації) вторинними — рефератами, фактографічними картотеками тощо.

На відміну від наукової інформації бібліотечно-бібліографічні заклади не намагаються здійснювати «логічний переплав» досягнутих наукових та науково-технічних знань і одержання цим шляхом нової наукової інформації і наукових ідей (фактично це завдання дослідницької діяльності, наукового мислення, і претензії на таку роль з боку інших сфер, в тому числі і інформатиків, безпідставні).

До функцій бібліотечно-бібліографічної практики і теорії в цих галузях не входить дослідження творчого мислення людини, моделювання його, створення технічних засобів інформації, як і розробка математичної лінгвістики, які деякі теоретики поки що включають до складу завдань інформатики. Теоретики бібліографії не намагаються підмінити або розділити функції і завдання кібернетики, теорії пізнання і психології, на що претендує інформатика. І розмежування у всіх цих сферах — справа фахівців відповідних галузей.

Бібліотечно-бібліографічна справа та теорія мають цілком конкретні завдання.

Бібліотечно-бібліографічна справа є цілеспрямоване збирання, аналітико-синтетична переробка, організація, тривале зберігання, оперативне відтворювання оригінальних носіїв інформації — первинних і вторинних документів з метою обслуговування читачів.

Суть наукової інформації полягає в аналітико-синтетичній переробці змісту первинних носіїв інформації і забезпеченні фахівців здобутими фактами, розрахунками, формулами, висновками з досліджень, які зберігаються у вторинних документах.

Бібліотечно-бібліографічна справа в цьому плані повністю перевершує наукову інформацію, хоч для бібліотекарів-бібліографів це не є єдиним завданням. За метою і кінцевими підсумками обслуговування науки і техніки бібліотечно-бібліографічними службами є ідентичним обслуговуванню цих сфер службами наукової інформації. Однак розв'язуються ці завдання бібліотеками інакше, на основі інших методів — перш за все шляхом використання первинних документів і досконалого путівництва по них.

Якщо наукова інформація на запитання повинна видавати фактичні довідки, відомості, то для бібліотечно-бібліографічної справи, наведення тих же відомостей передбачає видачу необхідного первинного документу. Розшукати і видати фактичні відомості, формули і подібне для бібліотечно-бібліографічних служб означає: на основі використання бібліографічного апарату, ство-

реного багатьма поколіннями бібліографів окремих країн і всього світу, знайти необхідний первинний документ — книгу, журнал, рукопис, патент тощо, і, користуючись покажчиками, доданими до документів, знайти і вказати, де знаходиться потрібний матеріал. А тому своєрідною, але надзвичайно надійною «фактографічною картотекою» бібліотек у такому випадку стають їх книжкові, журнальні та газетні фонди, фільмотеки, фонотеки, зібрання рукописів патентів, карт, нот, цінників. З надходженням до фондів бібліотек «вторинних документів», і вони стають базою постачання читачів фактичними відомостями.

Там, де має місце збирання, зберігання, класифікація, організація первинних документів, пропаганда їх і обслуговування ними читачів) — перед нами сфера бібліотечно-бібліографічної справи. Обслуговування безпосередньо фактами, відомостями — суть наукової інформації. Цим, в основному, відрізняється бібліотечно-бібліографічна справа від наукової інформації, незалежно від того, де здійснюється те або інше обслуговування — в органах наукової інформації або в системі бібліотек¹.

¹ У статті М. А. Брискмана «Библиография и документация» (Труды Ленинградского института культуры им. Н. К. Крупской, т. XVIII, Ленинград—Вильнюс, 1967), в якій спростовано ряд безпідставних претензій інформатиків і влучно викриті окремі їх теоретичні промахи, було зроблено спробу визначити суттєві відміни між бібліотечно-бібліографічною справою і науковою інформацією. Автор в цілому вірно вказав на завдання розмежування, коли писав, що відміни треба шукати «не столько в различии их объектов, не столько в различии функций, сколько в различии их методов. Сопоставлять надо библиографическое разыскание, отбор материала, библиографическую характеристику и группировку материала с т. н. аналитико-синтетической переработкой документальной информации, этим profession de foi документалистики» (с. 317). Але автор зовсім не правий, коли він підсумовує: «Все сказанное свидетельствует, что документалистика, теория научной информации, — по крайней мере в ее современном состоянии — это дисциплина, для которой чисто количественные методы являются не только характерными, но основными, ведущими, определяющими. Именно в этом — ее наиболее существенное отличие от библиографии».

Ета дисципліна, хоча некоторими своїми сторонами і смыкається з бібліографією (а вернее — ее использующая), но принципиально от нее отличающаяся отсутствием задач качественной оценки, задач подлинной ориентации в разнообразных документах, ориентации в соответствии с реальными, конкретными потребностями — пользуемся документалистским термином, ориентации релевантной» (с. 327).

У цьому висновку автор, спростовуючи своє ж головне посилання, пішов іншим шляхом і всі відміни наукової інформації від бібліографії підпорядкував питанню оцінки. Як відомо, «безоцінковими» бувають і бібліографічні посібники, а в минулому у нас існували теорії бібліографії, які надмірно захоплювалися кількісними показниками і спростовували питання про якість. Відсутність оцінки, таким чином, не є властивістю або вирішальною рисою наукової інформації. По-друге, автор зіставляє документалістику з бібліографією (тобто з практикою путівництва по первинних документах, а не з теорією бібліографії, що є алогічним). Тому в статті М. А. Брискмана не розкриті справжні фактори, які відрізняють бібліографію від наукової інформації. Адже, погодившись з автором, необхідно буде визнати, що, як тільки інформатики почнуть застосовувати якісну оцінку документальних матеріалів, одразу зникнуть відміни між бібліографією і науковою інформацією.

Отже, підсумовуючи вищезгадане, треба відзначити, що науково-інформаційні потреби працівників сфер науки, техніки, виробництва на сьогодні задовольняють науково-інформаційні служби шляхом створення фактографічних матеріалів і бібліографії як наукової інформації про первинні документи та бібліотечно-бібліографічні заклади, шляхом використання первинної документації і створенням бібліографічних матеріалів. Тому треба визнати, що бібліографія є складовою частиною наукової інформації, її іншою формою.

І тут особливо слід підкреслити, що бібліотечна справа і бібліографія не втратили свого значення, не зважаючи на появу у них такого «конкурента», як наукова інформація у вигляді фактографії.

У наш час і до часів, коли людство створить більш зручні і економічні засоби збереження і розповсюдження знань, досягнень науки, техніки і культури, ніж писемність, бібліотечно-бібліографічна справа та її методи будуть переважаючими у задоволенні інформаційних потреб. І зовсім не тому, що бібліотечно-бібліографічні методи є досконалыми у всіх відношеннях, але тому, що вони невід'ємні від писемності, народжені нею та її методами фіксування, збереження і розповсюдження знань. Бібліотечна справа і бібліографія у цьому відношенні — відбиток самої писемності, включаючи сюди фільми, фонограми, креслення, патенти, ноти, тощо, існуватимуть і виконуватимуть свої функції, поки існуватиме писемність.

Більш того, до створення кібернетичних сховищ знань людства власні методи наукової інформації — заміна первинної документації — навряд чи набудуть всеосяжного характеру.

Справа в тому, що переваги фактографії в одних умовах будуть недостатніми в інших. Наприклад, заміна первинного документу вторинним є цілком неприпустимим для художньої літератури, нотних видань, креслень, карт, стандартів, патентів, публіцистики, науково-популярної, учбової, довідкової літератури і переважної частини суспільно-політичної та історичної літератури. Методи сучасної наукової інформації являються недостатніми, коли йдеться про літературу, в якій емоційний, естетичний, ідеологічний або педагогічний фактори мають певне значення, передбачені авторами або невід'ємні від роду і характеру літератури.

Тому у всіх цих сферах і галузях літератури прийнятими і взагалі незамінними є, перш за все, бібліотечно-бібліографічні методи — використання оригіналів документів і путівництво по фондах і документах.

Більш того, коли справа стосується відомих книг дослідницького або узагальнюючого характеру, питання про заміну їх вторинними документами взагалі стає зайвим. Літературно і редакційно оброблені, лаконічно викладені, насичені думками, ідеями, фактичними даними, розрахунками, формулами, висновками такі «первинні документи» самі часто стають «підсумковими»,

своєрідними «рефератами» знань, не підлягають реферуванню і заміні вторинними документами. Вторинні документи на подібні матеріали будуть досягати знов-таки цілих книг, але вже без гарантії повноти і точності документів первинних. До того ж читачі ще бажають мати справу з оригіналом, а не з їх заміною. І в таких випадках, як бачимо, більш доцільним є бібліотечно-бібліографічні методи.

Недоцільно тут ігнорувати і питання про значну вартість заміни оригінальної інформації. Створення рефератів і фактографічних картотек — справа занадто дорога, а тому не у всіх випадках доцільна і виправдана. Наприклад, «повторні» збирання фактичних даних і «переплави» всієї первинної документації — справа в наш час абсолютно неможлива (у протилежність формуванню вичерпних універсальних або загальногалузевих чи проблемних бібліотечних фондів і багатоаспектних бібліографічних посібників).

Прикладом економічності, оперативності і ефективності «переплавів» первинних документів може бути створення не лише універсальних або галузевих енциклопедій, але навіть невеликих тематичних довідників. Комуляція досягнень науки і техніки — надзвичайно тривалий і трудомісткий процес. Але тільки-но поданий до друку довідник або реферативний журнал (РЖ) відбиває досягнення вже вчорашні.

У цьому відношенні лише первинні документи мають оперативність і масове розповсюдження.

Логічна універсальна переробка, «переплав» первинних документів вимагатиме величезної витрати висококоштовної праці науковців.

Таку роботу можна здійснити зусиллям лише армії вчених і інженерів, що створює «первинні документи». Ще один приклад. Оскільки значна частина потоку «вторинних документів» все ж не замінює, а лише допомагає пошуку «первинних документів», то вони мають тенденцію перетворення у «зайві тексти». У вартісному відношенні бібліотечно-бібліографічна справа завдяки своїм методам і в наші часи набагато економічніша і оперативніша, ніж наукова фактографічна інформація.

Висока вартість власних науково-інформаційних матеріалів, їх недостатня оперативність, невелика кількість — все це змушує у багатьох випадках віддавати перевагу століттями створеним бібліотечно-бібліографічним методам обслуговування науки, техніки і виробництва.

Подібні порівняння можна продовжити і знайти інші не менш важливі переваги бібліотечно-бібліографічної справи і її методів у порівнянні з науковою інформацією.

Сучасна діяльність практичних служб наукової інформації свідчить про тісний зв'язок її з бібліотечно-бібліографічною справою, про їх функціонування разом у взаємному доповненні більше,

ніж про «відмежування» одної від другої і роз'єднанні цих інститутів сучасного суспільства.

Сформована у надрах бібліотечно-бібліографічної справи і відгалужена від неї з метою сприяння конкретним дослідницьким, конструкторським роботам і виробництву, науково-інформаційна служба не замінила бібліотечно-бібліографічного обслуговування цих сфер і не ліквідувала науково-інформаційну діяльність бібліотек. І сама документація — одна з форм науково-інформаційного обслуговування в умовах існування писемності, часто потребує бібліотечно-бібліографічного обслуговування і забезпечення: у звичайних бібліотечних фондах, у бібліотечному зберіганні і використанні багатьох її матеріалів, в ретельному путівництві по них, тобто — в бібліографії.

Лише наявність багатьох універсальних, міжгалузевих, галузевих і виробничих бібліотек і функціонування досконалої системи бібліографії може створити умови для налагодження фактографічного обслуговування виникаючих постійно і раніш не передбачених дослідів, тобто використання досягнутого новими напрямками науки, техніки, виробництва. Лише маючи можливість звернутися до колективної вичерпної пам'яті людства (до літературних скарбниць), використовуючи різні путівники, дослідники спроможні забезпечити розшук наукової інформації.

Саме тому ні у кого немає жодних підстав для нехтування ролі бібліотек і бібліографії. Науково-інформаційному обслуговуванню вчених, інженерів, конструкторів нашого часу і майбутнього можна завдати величезної шкоди, якщо замінити обслуговування їх лише науково-інформаційними матеріалами. Адже зовсім не випадково рішеннями Радянського уряду завдання обслуговування науки, техніки і виробництва покладені не лише на служби наукової інформації, але й на всю систему радянських бібліотек.

У реальному житті служби і заклади наукової інформації на сьогодні широко та інтенсивно перш за все використовують традиційні методи і форми бібліотечно-бібліографічного обслуговування. В той же час і бібліотеки все більше починають використовувати матеріали і методи, створені в системі наукової інформації. Адже їм зовсім не протипоказані ні сучасні апарати репрографії, ні реферативний журнал, ні механічні або електронні бібліографи.

Отак можуть бути визначені відміни і взаємозв'язки, які існують між бібліотечно-бібліографічною справою і науковою інформацією.

Бібліотечна справа і бібліографія. Найбільш важким у намаганні встановити більш-менш чіткі межі є завдання розмежування практики бібліотечної роботи і бібліографії, встановлення меж, які визначають такі наукові дисципліни як бібліотекознавство (теорію бібліотечної справи) і бібліографознавство (теорію бібліографії).

Саме тому, що бібліотечна справа існує і функціонує завжди разом з бібліографією, передбачають, взаємодіють і доповнюють одна другу, розмежування часто формується шляхом погодження і координації учбових програм з бібліотечною справою і бібліографією не на принциповій основі. Часто цілком виправдано, що про ці обидві галузі говорять як про суцільну «бібліотечно-бібліографічну справу», про одне суспільне явище¹, хоч, зрозуміло, це зовсім не свідчить про тотожність бібліотечної справи і бібліографії. Тому тут, не чіпаючи всіх деталей і часткових питань, доцільно визначити лише принципові положення в цілому і основні сфери бібліотечної справи і бібліографії.

За загальноприйнятим тлумаченням бібліотечна справа — це організація колективного використання книги. Сюди, перш за все, входить таке коло питань і завдань як розміщення мережі бібліотек, формування, збереження літературних фондів, налагодження їх використання, індивідуальна робота з читачами і керівництво їх читанням і т. д. Бібліографічна ж робота, тобто путівництво по літературних фондах і книгах, інформація про літературу, пропаганда книг і масове керівництво читанням є однією з найголовніших функцій і завдань бібліотек. І в цьому відношенні бібліографічна робота — складова і невід'ємна частина бібліотечної справи, тому що вона можлива і доцільна на базі літературних фондів і в зв'язку з ними. Літературні фонди, в тому числі і окремих бібліотек, без бібліографічних путівників і посібників стають неприступними читачеві. Без бібліографії вони перетворюються у книжкові гімалаї і безмежний літературний океан.

Однак бібліографічну роботу ведуть не лише бібліотеки. Інформацію про літературу, пропаганду її і масове керівництво читанням здійснюють спеціальні бібліографічні заклади, самі видавництва, система книжкової торгівлі, преса, система наукової інформації і інші.

Бібліографічна справа, як цілеспрямована, наукова інформація про літературу і пропаганда її, виходить за межі бібліотек. Саме тому бібліографія являє собою самостійне і оригінальне явище, складаючи цілу систему, що обслуговує найрізноманітніші вимоги суспільства і яке здійснюється різними закладами, організаціями, а в їх числі — бібліотеками і навіть окремими особами. Питання функціонування цієї системи, ефективність роботи окремих її ланок, координація діяльності всіх закладів і галузей бібліографії — найважливіші проблеми теорії бібліографії — бібліографознавства.

¹ Крім поняття «бібліотечно-бібліографічна справа», широко розповсюджені і такі поняття: «бібліотечно-бібліографічні знання», «бібліотечно-бібліографічна класифікація» і інші. А каталоги і картотеки, наприклад, одночасно є бібліотечним і бібліографічним знаряддям.

У відповідності до складу практичної діяльності розгалужуються і наукові дисципліни — бібліотекознавство і бібліографознавство. Якщо перша дисципліна — це наука про організацію колективного користування книгою, то друга — галузь знань про наукову літературну інформацію, пропаганду кращої книги.

БИБЛИОГРАФИЯ В СИСТЕМЕ СМЕЖНЫХ ОТРАСЛЕЙ

Резюме

У бібліографії має ряд смежних і родственных отраслей: критика, многие конкретные науки, книговедение, научная информация, библиотечное дело. Критику и библиографию нельзя отождествлять, хотя в них используются одни и те же формы: обзоры, рецензии и т. п. Они решают разные задачи. Литературная критика — это пропаганда философских, этических, эстетических и др. взглядов, научная же критика — это сама наука. Библиография является научной информацией о литературе. Неверно рассматривать отраслевые библиографии только как «вспомогательные науки» соответствующих отраслей знания.

В состав книговедения, как комплекса наук, библиографоведение входит со своим специфическим предметом — проблемами целенаправленной информации о литературе и пропаганды лучшей. Более сложно размежевывается библиотечно-библиографическое дело с научной информацией, которая в настоящее время отпочковывается от этой отрасли в целом. Поляризуя явления, следует научную информацию считать фактографическим обслуживанием без отсылки читателей к первичным документам, тогда как для библиотечно-библиографического дела удовлетворение тех же запросов решается за счет разыскания и предоставления потребителям информации прежде всего первичных документов, их оригиналов или копий. Поэтому библиография является второй формой современной научной информации.

Библиотечное дело и библиография, рожденные письменностью, всегда сопутствуют и предполагают друг друга. Библиография — функция и задача библиотек, их важнейшая составная часть. В практической деятельности вопрос размежевания библиотечного дела и библиографии не возникает. Он интересен главным образом для разработки учебных программ с целью ликвидации дублирования в учебных курсах. Поэтому конкретные стороны его здесь решаются условно, хотя это и не означает полной тождественности библиотечного дела и библиографии.
